

УДК 371.398+336.012.23

Тропіна І. В.

ДЕСИМІНАЦІЯ ДОСВІДУ ВПРОВАДЖЕННЯ КУРСУ «ФІНАНСОВА ГРАМОТНІСТЬ»

У статті простежуються етапи впровадження курсу «Фінансова грамотність» в Україні. Обґрунтовується необхідність продовження програми FINREP-II з підтримки курсу «Фінансова грамотність» в умовах нової освітньої парадигми. Наголошується на необхідності оновлення змісту освіти в умовах проведення економічних реформ, адже саме ця галузь готує фахівців для вітчизняної економіки, закладає передумови розвитку країни. Зазначено про важливість залучення до творчих груп із розроблення курсів з фінансової грамотності висококваліфікованих спеціалістів і соціальних партнерів. Зроблено висновок про переваги підтримки роботи із забезпечення якості освіти міжнародним проектом USAID.

Ключові слова: курс «Фінансова грамотність», якість освіти, дослідно-експериментальна робота.

Постановка проблеми. Сучасний світ – це світ постійних перетворень. Для своєї нормальної життєдіяльності сучасна людина має встигати за цими змінами. Наразі взято курс на докорінні реформи у сфері економіки та фінансів, тому фінансова грамотність стала нагальною потребою сьогодення, здатною об'єктивно, повно та актуально інформувати про механізми сучасного фінансового ринку. Нині в умовах складного політичного і соціально-економічного стану України дослідно-експериментальна робота у навчальних закладах визнається дієвим інструментом підвищення якості підготовки учнівської молоді.

Мета статті: представити результати двох етапів дослідно-експериментальної роботи всеукраїнського рівня щодо розроблення курсу «Фінансова грамотність»; привернути увагу громадськості до потреби набуття фінансових практичних умінь, навичок і компетенцій з якістю підготовки учнів; простежити динаміку розвитку цього процесу в Україні.

Виклад основного матеріалу. Формування економіки знань і створення інноваційно-інтелектуальної моделі розвитку суспільства є закономірним процесом як відповідь на виклики часу та виходу із кризового стану нашої держави. Якісно новий розвиток України у соціально-економічному аспекті невід'ємно пов'язаний зі сферою освіти, яка підвладна дії багатьох факторів, що неминуче визначатимуть траєкторію її розвитку.

Метою реформи освітньої галузі визначено підвищення конкурентоспроможності української освіти, інтеграція системи української освіти в єдиний європейський освітній простір. Справжня реформа освіти – це модернізація її змісту. Механізми проведення реформи системи освіти мають широкий аспект. Серед них найбільш вагомими є законотворчий,

економічний, кадрова, дослідно-експериментальна робота тощо. Повноцінна освіта молоді має складатися з економічної освіти. Розширюється спектр і підвищується складність фінансових продуктів, що призводить до виникнення ризиків, які люди не розуміють.

Фінансова грамотність – це знання, розуміння, навички та впевненість, які дають змогу особі приймати правильні фінансові рішення та діяти відповідно до конкретних обставин.

Термін «десимінація» все частіше використовують освітяни завдяки його введенню в освітню практику В. Слободчиковим [5]. В освітній сфері він тлумачиться найчастіше як передача, поширення, розповсюдження інноваційного педагогічного досвіду в процесі аналізу, прийняття, підтримки його педагогічними працівниками.

Цей процес спрямований на те, щоб донести ідеї, методи, результати досвіду інноваційної педагогічної діяльності до педагогічних працівників. Проблему дисемінації інноваційних педагогічних ідей з метою масового поширення в педагогічній практиці висвітлювали в своїх працях Г. Ігнат'єва, В. Слободчиков, Є. Чернишова.

Значну роль у процесі модернізації змісту освіти, створенні кадрових, наукових, науково-методичних, організаційних, правових ресурсів щодо підтримки цього процесу відіграє дослідно-експериментальна діяльність, яка здійснюється творчими групами педагогічних і наукових працівників. Організацією дослідно-експериментальної роботи, узагальненням досвіду експериментальних навчальних закладів і висвітленням їхніх результатів у фахових друкованих виданнях займається ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» Міністерства освіти і науки України.

Експеримент – це пошук нового, незвичайного, перевірка новітніх ідей; це – здобутки і помилки, успіх, а й, можливо, невдача, але завжди це – можливість зрости інтелектуально, шлях загартування і самовдосконалення.

Актуальність експериментальної роботи підсилюється пріоритетними напрямами державної політики у сфері освіти. Відповідно до Указу Президента України від 25 червня 2013 року № 344/2013 р. «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» такими напрямами є розвиток наукової та інноваційної діяльності в освіті, підвищення якості освіти на інноваційній основі.

Згідно з Положенням про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 7 листопада 2000 року № 522, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 26 грудня 2000 року за № 946/5167 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 30 листопада 2012 року № 1352), інноваційна освітня діяльність здійснюється на всеукраїнському, регіональному рівнях, а також на рівні навчального закладу. Це дає змогу реалізувати ті ініціативи та ідеї, що забезпечують запровадження принципово нових ефективних інноваційних педагогічних технологій в освітній процес.

Україна обрала європейський вектор інтеграції. Міжнародним партнером, що наближає нас до цієї мети, є міжнародний проект USAID FINREP –II («Розвиток фінансового сектору»).

Мета проекту – сприяння процесу реформування національної системи освіти, формування економічного мислення, створення умов для ефективної соціалізації, зміцнення психологічного, духовного і соціального здоров'я, особистісної зрілості та компетентності учнів загальноосвітніх навчальних закладів, а результат – економічно обґрунтована діяльність.

Поставлену мету можна реалізувати шляхом ефективної організації навчання у процесі викладання предмету «Фінансова грамотність», варіативної складової відповідних типових навчальних планів загальноосвітніх навчальних закладів.

Враховуючи євроінтеграційний вектор розвитку України, її орієнтацію на європейські стандарти якості освіти, впровадження інноваційних освітніх технологій та відповідно до наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 19.07.2012 № 828 «Про проведення дослідно-експериментальної роботи на базі загальноосвітніх навчальних закладів та вищих навчальних закладів I–II рівнів акредитації України на 2012-2019» було розпочато проведення дослідно-експериментальної роботи всеукраїнського рівня за темою «Науково-методичні засади впровадження фінансової грамотності в навчально-виховний процес навчальних закладів». Ініціатор проекту – Університет банківської справи Національного банку України у співпраці з Програмою розвитку фінансового сектору (USAID/FINREP-II). Координатор – ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти». Слід зазначити, що невід'ємною умовою успішної дослідно-експериментальної роботи стало об'єднання зусиль учасників цієї творчої співпраці. Жодна організація не зможе підвищити рівень фінансової грамотності самостійно.

Доцільно було б налагодити співпрацю широкого кола партнерів з державного, приватного та некомерційного секторів, тому що існує багато організацій, зацікавлених у підвищенні фінансової грамотності населення, які можуть зробити свій внесок.

Курс «Фінансова грамотність» орієнтований на вироблення практичних вмінь, навичок і компетенцій, а не просто отримання суто теоретичних знань.

Основна мета вивчення курсу – навчити молоду людину правильно розпоряджатися власними фінансами, планувати свій особистий бюджет і захищатися від ризиків, приймати зважені та вірні фінансові рішення щодо можливостей розширення джерел власних доходів; планування і коригування власних видатків; формування особистих фінансових резервів і здійснення заощаджень; використання кредитних ресурсів і здійснення власних інвестицій. Усе це дасть змогу молодій людині комфортно себе почувати у мінливому фінансовому середовищі. Для викладання курсу в процесі проведення дослідно-експериментальної роботи розроблені навчальна програма, навчальний посібник і робочий зошит для учнів, посібник для

вчителів. Усі матеріали курсу мають гриф Міністерства освіти і науки України «Схвалено для використання». Під час реалізації нового курсу роль викладача трансформується з позицій авторитарності та тотального керівництва навчальним процесом до ролі помічника, тьютора, наставника, направника [4]. В цих умовах стають найбільш затребуваними такі викладацькі риси, як уміння розвивати мотивацію учнів до навчання, навчати самостійно знаходити необхідні знання й оновлювати їх упродовж життя для ефективної професійної кар'єри.

Нині педагог має бути яскравим прикладом професіоналізму як в організації групових форм навчання, так і в роботі щодо індивідуального впливу на учня, мати високий рівень власної педагогічної компетентності, патріотизму, відповідальності. Основні завдання вчителів при викладанні курсу «Фінансова грамотність» – навчити школярів приймати розумні рішення, допомогти їм опанувати практичним навичкам. Для цього вони використовують активні методи навчання, користуючись матеріалами, розміщеними на веб-сайті Проекту «FINREP-II», які дуже добре оцінюють. Єдиний бар'єр, з яким зіштовхуються вчителі, – це обмежений час для викладання курсу.

Перелік основних заходів, які проводяться у рамках дослідно-експериментальної роботи всеукраїнського рівня:

1. Організація і проведення семінарів всеукраїнського та регіонального рівнів для вчителів методистів, завідувачів кабінетів щодо впровадження курсу «Фінансова грамотність» у загальноосвітніх навчальних закладах.

2. Проведення занять з фінансової грамотності в ігровій формі у дитячих закладах оздоровлення і відпочинку (лист Міністерства освіти і науки України від 12.05.2015 № 2/2-14-923-15; лист Інституту інноваційних технологій і змісту освіти від 14.05.2015 №14.1/10-700).

3. Формування групи волонтерів з числа магістрів і працівників окремих банків з метою підготовки тренерів для проведення інтерактивних занять з фінансової грамотності для різновікових категорій учнів упродовж відпочинку в таборах і «Зимових школах».

4. У рамках святкування Всесвітнього дня заощаджень і Тижня фінансової грамотності в Україні щорічно проводяться конкурси на найкраще відео на тему «Заощаджуй!». Урочисте нагородження школярів-переможців конкурсу відбувається у приміщенні Музею грошей НБУ.

Курс «Фінансова грамотність» було презентовано на Шостій Міжнародній виставці «Сучасні заклади освіти – 2015», VII Міжнародному форумі «Інноватика в сучасній освіті» та II Міжнародній виставці закордонних навчальних закладів «World Edu», організаторами яких є Міністерство освіти і науки України, Національна академія педагогічних наук та компанія «Виставковий світ».

Щорічну підсумкову діагностику рівня фінансової грамотності проводять за допомогою електронної системи онлайн-тестування, яка створена Університетом банківської справи НБУ. Результати представлено у

вигляді презентаційних матеріалів – «Курс «Фінансова грамотність»: моніторинг впровадження», з якими можна ознайомитись на сайті Міністерства освіти і науки України та ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти».

Здійснювати моніторинг та оцінювання кожної програми курсу з фінансової грамотності важливо для того, щоб визначити, чи є вона економічно ефективною та чи слід її продовжувати або припинити. Дані останнього моніторингу свідчать: курс фінансової грамотності суттєво покращує фінансову поведінку школярів. І учні, і вчителі дуже позитивно ставляться до курсу, вважають його важливим і гарно оцінюють матеріали курсу.

Наразі до дослідно-експериментальної роботи всеукраїнського рівня долучилося близько 700 навчальних закладів. Враховуючи результати проведеної дослідно-експериментальної роботи, вкрай актуальним залишається процес поширення інноваційного досвіду. До 2019 року курс має бути впроваджений у всіх загальноосвітніх закладах I–II рівнів акредитації.

Висновки. Проведення дослідно-експериментальної роботи всеукраїнського рівня з розроблення курсу фінансової грамотності є актуальною, своєчасною, вкрай необхідною справою. Саме вона дала змогу учням отримати сплановану, послідовну і комплексну програму, а навчальним закладам, що беруть участь у цій роботі, реалізувати творчий потенціал педагогічних працівників, покращити якісні показники підготовки учнів, переорієнтувати навчальний процес на отримання важливих компетенцій учнями та стимулювати їх до більшої самостійності в отриманні знань.

Підвищення рівня фінансової грамотності – це важке завдання. Воно вимагає довгострокової зміни поведінки – одна програма навряд чи матиме великий вплив. Тому курс з фінансової грамотності доцільно вводити школярам з раннього віку і протягом усього навчання у школі, а також долучати до експерименту вищі навчальні заклади I–II рівнів акредитації. Фінансову грамотність можна викладати з іншими предметами, наприклад, з математикою, основами правознавства, мовою, суспільними науками.

ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» має надавати новим експериментальним навчальним закладам методичну допомогу щодо впровадження курсу, продовжити роботу щодо вдосконалення навчально-методичного забезпечення курсу та захування курсу «Фінансова грамотність» до переліку вибірково-обов'язкових предметів, які вводяться до навчального плану з метою загального розвитку учнів.

З метою підтримки експерименту з впровадження фінансової грамотності і поширення кращого педагогічного досвіду створити єдиний електронний ресурс. Для проведення порівняльного аналізу між країнами доцільно було б долучити Україну до програми оцінювання PISA, яку проводить ОЕСР.

Список використаної літератури

1. Указ Президента України № 344/2013 25 червня 2013 р. «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» [Електронний ресурс]. – Електронні дані. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/15828>. – Загол. з екрану.
2. Словник іншомовних слів Мельничука [Електронний ресурс]. – Електронні дані. – Режим доступу : <http://slovopedia.org.ua/42/53396/281410>
3. Словарь української мови / Упор. з дод. влас. матеріалу Б. Грінченко : в 4-х т. – К. : Вид-во Академії наук Української РСР, 1958. Том 2. – 512 с.
4. Игнатьева Г. А. Педагогический опыт в универсуме инновационной культуры / Г. А.Игнатьева, О. В.Тулупова // Передовой и инновационный опыт в региональной системе образования : информационный вестник / Мин - во образования Нижегород. обл. – Н. Новгород : НИРО, 2008. – 128 с.
5. Чернишова Є. Р. Десимінація інноваційного досвіду науково-методичної діяльності навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти [Електронний ресурс]. – Електронні дані. – Режим доступу : <http://tme.umo.edu.ua/docs/2/1.pdf> – Загол. з екрану
6. Тренінгові технології навчання з економічних дисциплін: навч. посіб. / [Г. О. Ковальчук, Н. Ю. Бутенко, М. В. Артюшина та ін.] ; за заг. ред. Г. О. Ковальчук. – К. : КНЕУ, 2006. – 319 с.
7. Контроль та оцінювання навчальних досягнень студентів економічного університету / [М. І. Радченко, М. В. Артюшина, Г. М. Романова та ін.]. – К. : КНЕУ, 2010. – 332 с.
8. Презентаційні матеріали - «Курс «Фінансова грамотність»: моніторинг впровадження».

Ирина Тропина. Диссеминация опыта внедрения курса «Финансовая грамотность».

В статье прослеживаются этапы внедрения курса «Финансовая грамотность» в Украине. Обосновывается необходимость продолжения программы FINREP-II по поддержке курса «Финансовая грамотность» в условиях новой образовательной парадигмы. Отмечается необходимость обновления содержания образования в условиях проведения экономических реформ, ведь именно эта отрасль готовит специалистов для отечественной экономики, создает предпосылки развития страны. Отмечена важность привлечения к творческим группам по разработке курсов по финансовой грамотности высококвалифицированных специалистов и социальных партнеров. Сделан вывод о преимуществах поддержки работы по обеспечению качества образования международным проектом USAID.

Ключевые слова: курс «Финансовая грамотность», качество образования, опытно-экспериментальная работа.

Irina Tropina. Dissemination implementation course experience «Financial literacy».

The article traces the stages of implementing the course «Financial Literacy» in Ukraine. The necessity of the continuation of the program FINREP-II to support the course «Financial literacy» in the new educational paradigm. The necessity of updating the content of education in economic reforms, because the industry prepares specialists for the national economy, laying the preconditions for the development of the country. Indicated the importance of involvement in work groups to develop a financial literacy courses with highly qualified specialists and social partners. The conclusion about the benefits of supporting work on quality assurance international project USAID.

Keywords: *course «Financial Literacy» quality of education, research and experimental work.*

УДК 355.235.212+377.5

Чистякова Н. Г.

**ВІЙСЬКОВО-ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МОЛОДІ –
ІННОВАЦІЙНИЙ ОСВІТНІЙ ПРОЕКТ**

У статті висвітлено ідеї підготовки робітничих кадрів для Збройних сил України на базі навчальних закладів професійної освіти. Автор презентує інноваційний проект надання молоді військово-професійної підготовки на досвіді ДНЗ «Київський професійний коледж з посиленою військовою та фізичною підготовкою», окреслює перспективи та проблеми реалізації проекту.

Ключові слова: *військово-професійна підготовка молоді, інноваційні освітні проекти, навчальний заклад з посиленою військовою та фізичною підготовкою.*

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасний стан військового навчання, його основні проблеми й тенденції висвітлено в працях доктора педагогічних наук В. В. Ягупова. У статтях О. Г. Діденко аналізуються державно-управлінські аспекти вдосконалення патріотичного виховання молоді в Україні, простежується створення його правових механізмів. Пропонуються заходи для активізації процесу національно-патріотичного виховання молоді в Україні.

Державний навчальний заклад «Київський професійний коледж з посиленою військовою та фізичною підготовкою» створено наказом Міністерства освіти і науки України на виконання Указу Президента України від 24 вересня 2014 року №744/2014 «Про рішення Ради національної безпеки